

Nevşehir Hacı Bektaş Veli
University Faculty of Economics
and Administrative Sciences

I. İ. B. F.

Kapadokya Akademik Bakış
5(1):41-65

<http://dergipark.gov.tr/car>

Başvuru:21/04/2021

Kabul: 31/05/2021

ARAŞTIRMA MAKALESİ/RESEARCH ARTICLE

DÜZENSİZ GÖÇÜN KARANLIK YÜZÜ: GÖÇMEN KAÇAKÇILIĞI

Oğuz ÖCAL¹ ve Bülent ATASEVER²

ÖZ³

Geçtiğimiz son 20 yılda bütün dünyadaki zorla yerinden edilen insan sayısı 80 milyon kişiye ulaşmış olup, 2000 yılına kadar olan toplam rakamın iki katına çıkmış durumdadır. Yerinden edilen 80 milyon insanın 26,4 milyonu mülteci olmuş, pek çoğu gerek menşe ülkesinde gerekse sınırları aşarak daha iyi bir hayat umuduyla düzensiz göç yolculuğuna çıkmıştır. Bu düzensiz göç yolculuklarının ana rotalarından birinde bulunan Türkiye’de 2019 yılı itibariyle, 454.662 düzensiz göçmen yakalanmıştır. Düzensiz göçmenlerin bu denli arttığı ve düzensiz göç yolculuklarını gerçekleştirebilmeleri için büyük bir talep yarattıkları bu düzlemde, gereken arzu göçmen kaçakçıları sağlamaktadır. Büyük kar payları ve diğer suçlara oranla daha az cezalar alınması nedeniyle göçmen kaçakçılığı, özellikle sınır bölgelerinde hemen her kesimden insanın karışmakta olduğu ve düzensiz göç akınlarıyla doğru orantılı olarak hızla büyüyen bir suç türüdür. Çalışmada, düzensiz göçmenler ile birebir yapılan mülakatlar ve literatür taraması ile Türkiye’ye uzanan rotalarda göçmen kaçakçılığı faaliyetlerinin yapısı ve bu yapının terör örgütleri/suç şebekeleri ile olan ilişkiler anlamında nerelere uzanabildiği göz önüne koyulmaya çalışılmıştır. Göçmen kaçakçılığı faaliyetlerinin objesi ve mağduru olan düzensiz göçmenlerin bu yolculuğa çıkmalarının engellenmesi adına, bu insanların menşe ülkelerinde barışçıl düzenin sağlanması ve normal hayata dönüşleri adına uluslararası destek ve çalışmalarının da yoğunlaştırılması gerekliliği ortadadır.

Anahtar Kelimeler: Göçmen kaçakçılığı, Mülteci, Terörizm, Sınır aşan Suç

¹ Doç. Dr., Kayseri Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi, oguzocal@kayseri.edu.tr, ORCID: [0000-0002-5729-7218](https://orcid.org/0000-0002-5729-7218)

² Yüksek Lisans Öğrencisi, bulentatasever@gmail.com, Nevşehir HBV Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, U.A. Güvenlik ve Terörizm Anabilim Dalı

³ Bu çalışma Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, U.A. Güvenlik ve Terörizm Anabilim dalında Doç.Dr. Oğuz ÖCAL danışmanlığında Bülent ATASEVER tarafından hazırlanan “Düzensiz Göç Hareketleri Çerçevesinde Türkiye’deki Entegre Sınır Yönetiminin Etkinliğine Bir Bakış: Uluslararası Koruma Altındaki Sığınmacıların Sınır Geçişleri Hakkında Çalışma”, başlıklı Yüksek Lisans Tezinden faydalanılarak hazırlanmıştır.

THE DARK SIDE OF IRREGULAR MIGRATION: MIGRANT SMUGGLING

ABSTRACT

Over the past 20 years, the number of forcibly displaced people around the world has reached 80 million, doubling the total until 2000. Of the 80 million people displaced, 26.4 million have become refugees, many of whom have embarked on irregular migration journey in hopes of a better life both in their country of origin and across borders.

In Turkey, located in one of the main routes of irregular migration, as of 2019, 454 662 irregular migrants were captured. In this regard, where irregular migrants increase so much and create a great demand for their journey of migration, migrant smugglers provide the necessary supply. Migrant smuggling is a type of crime that involves people from all walks of life, especially in border regions, and is growing rapidly in direct proportion to irregular migration flows, due to large dividends and lower penalties than other crimes.

In the study, it has tried to put into consideration may extend where in the sense of structure and its relationship with terrorist organizations and criminal networks of irregular migrants and the verbatim various interviews and literature with migrant smuggling activities in the routes extending to Turkey. In order to prevent irregular migrants who are victims of migrant smuggling activities from taking this journey, it is obvious that international support and efforts should be intensified in order to ensure a peaceful order in their countries of origin and their return to normal daily life.

Keywords: *Migrant Smuggling, Refugee, Terrorism, Transnational Crime*

1. GİRİŞ

Geçtiğimiz son 20 yıl tüm dünyada göç hareketleri olağanüstü şekilde artmış, zorla yerinden edilen kişi sayısı iki kat artarak yaklaşık 80 milyon kişiye ulaşmıştır (Anadolu Ajansı, 2019; 2020). 2010 yılında patlak veren ve Arap Baharı (Güleç, 2012) olarak adlandırılan halk hareketleriyle Suriye’de bir iç savaş başlamış, Afganistan ve Irak gibi coğrafyalarda uzun zamandır zaten var olan karmaşa ve iç çatışmalar giderek şiddetlenmiştir (Sönmez vd. 2020; Yayıcı, 2019). Bir türlü sonuca varamayan barış görüşmeleri, Afrika’da gerçekleşen iklimsel değişikliklere ve bitmeyen çatışmalara bağlı yoksulluk, kuraklık ve hastalıklar nedeniyle her geçen gün yerinden edilen insan sayısı giderek artmakta olup, bu insanlar daha güvenli bir sığınak ve yeni bir hayat arayışlarında, çok uzun ve tehlikeli yolculuklara çıkmaktadırlar.

Bu yasadışı yolculuk için oluşan büyük talebi, çok büyük bir yasadışı gelir karşılığında göçmen kaçakçıları karşılamaktadır. Avrupa ve Kuzey Amerika’ya ulaşan temel rotalarda, göçmen kaçakçılığı faaliyetlerinin bir yıllık geliri yaklaşık 6-7 milyar dolar olarak tahmin edilmektedir (UNODC, 2021).

Göçmen kaçakçılığı suçu Avrupa’ya uzanan yolda hem bir hedef hem de transit geçiş ülkesi olması bakımından Türkiye’de de giderek artan bir eğim izlemektedir. Türkiye, özellikle Arap Baharı sonrası Suriye’deki iç savaştan kaçan milyonlarca kişi ile ilgili olarak sınırlarını

açarak uygulamaya başladığı Açık Kapı Politikası (Erdoğan, 2020) ile ilgili insani yaklaşımı ve Avrupa'da Covid-19 salgınının da etkisiyle yükselen yabancı düşmanlığı nedeniyle düzensiz göç akınlarının giderek artan hedefi olmaktadır (FRA, 2020; Council Of Europe, 2020; Çolakoğlu, 2019). 2016 yılında Türkiye'de yakalanan düzensiz göçmen sayısı 174.476 ve göçmen kaçakçısı sayısı 3.314 iken, 2019 yılına gelindiğinde bu rakam neredeyse üç kat artarak düzensiz göçmen sayısının 454.662 ve yakalanan kaçakçı sayısının da 8.996 kişiye yükselmiştir (GİGM, 2019). Bu artışın sebepleri arasında sadece talebin artması değil, göçmen kaçakçılığı suçu faillerinin yakın döneme kadar diğer suçlara oranla daha az ceza alması ve toplumun, özellikle kıyı ve sınır illerinde yaşayan halkın kaçakçılık faaliyetlerini öteden beri kanıksamış olup, sıradan bir durum olarak görmesi gibi sebepler sayılmaktadır (Kahya, 2015). Aynı şekilde suçun, hem kaçakçılar, hem de mağduru olan sığınmacılar tarafından normalleştirilmesi göçmen kaçakçılığı faaliyetlerinin artışına katkıda bulunan etmenler arasındadır (Çavuş, 2020).

Göçmen kaçakçılığı suçunun artışına etkide bulunan tüm bu dinamikler aynı zamanda suçun önemsizleştirilmesine, normalleştirilmesine ve bazı durumlarda insani bir eylem gibi görülmesine yol açmaktadır. Bunun yanı sıra, sınır aşan organize boyutuyla göçmen kaçakçılığı şebeke şemalarının genelde en alt kısmında bulunan kaçakçı ve rehber gibi insanların bireysel yakalanıyor olması, suçu görece zararsız gösteren bir başka durumdur. Bütün bu dinamikler bir araya gelince göçmen kaçakçılığı olgusu üzerinde tehlikeli ve çok büyük bir illüzyon meydana gelmektedir. Göçmen kaçakçılığı suçu asla bireysel ve basit bir suç olmayıp, çok katmanlı ve organize, sınırlar aşan ve insani durum gölgesi altında terör örgütleri, uyuşturucu şebekeleri, suç ve kaçakçılık çeteleri gibi yasadışı pek çok oluşum ile göçmen kaçakçılığı faaliyetinin planlanmasından bitişine değin sürekli dirsek temasında bulunan bir suç türüdür. Çalışmada ikinci bölümde göçmen kaçakçılığı şebekelerinin yapısı incelenecektir. Üçüncü bölümde bu yapılar doğrultusunda Türkiye'ye uzanan düzensiz göç rotalarında terör örgütleri ve suç şebekeleri ile düzensiz göçmenler üzerindeki yasadışı faaliyetlerine dair yapılacak işlemlerin yöntemi, dördüncü bölümde bulgular işlenerek, son bölümde sonuç ve durum analizine dayalı politika önerileri yapılacaktır.

2. GÖÇMEN KAÇAKÇILIĞI OLUŞUMLARININ YAPILARI ve İŞLEVSEL DİNAMİKLERİNE BİR BAKIŞ

Göçmen kaçakçılığı faaliyetlerinin yoğunlaştığı son 20 yıl içinde, göçmen kaçakçılığı oluşumlarının yapısı ile diğer suç ve terör örgütleri ile bağlantıları üzerine yapılmış çalışmalarda farklı bakış açıları göze çarpmaktadır. Çalışmaların bir kısmında göçmen kaçakçılığı faaliyetlerinin daha yerel ve küçük yapılarda bulunup, organize ve mafya tipi bir yapıdan uzakta olduğu ve ihtiyaç duyuldukça bu dinamik yapıların birbiri ile ağ oluşturduğu bulgusu karşımıza çıkmaktadır (Akbaş, 2014; İçduygu ve Toktaş, 2002; Liempt ve Sersli, 2012). Bu çerçevedeki yapıları Liempt (2007) çalışmasında 3 grupta toplamıştır. Düğün yapmak, kredi ödemek gibi belli ihtiyaçları karşılamak için seyrek veya birkaç seferlik kaçakçılık yapan küçük ağlar ilk grubu oluşturmaktadır. İkinci olarak genellikle Ege Denizinde faaliyet gösteren ve yakın olan Yunan adalarına faaliyet gösteren bir ağ içindeki balıkçılar üzerinden örnek verilebilecek küçük ölçekli gruplar sayılmaktadır. Son grup olarak Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki zorlu güvenlik bariyerlerini kapsayan sınır güvenliğinin yüksek olduğu yerlerin aşılması gibi faaliyetlerle örnek gösterilebilecek görece daha büyük gruplar, çalışmada tanımlanan gruplardır (Liebmt, 2007).

Yine bu çalışmasında mafya tipi yapılanmaların bu grupların çalışma tarzlarına ve esnekliğine uygun olmadığını ve bu grupların daha küçük olması ve genellikle aynı etnik gruplardan oluşmasının, düzensiz göçmenler tarafından daha güven verici bulunduğunu belirtmektedir. Küçük gruplar bu şekilde hem dikkat çekmeden hareket etme imkânı bulurlarken, hem de faaliyetlerini daha meşru, masum ve insani gösterebilmektedirler (Liebmt, 2007). Demir vd. (2016) göçmen kaçakçıları ile yaptıkları mülakatlarda hem alt, hem de üst seviyede yapılarla karşılaştıklarını ortaya koymuşlardır. Üst seviyedeki göçmen kaçakçılığı organizasyonlarının çok uluslu büyük şirket yapılarına benzerliğini belirterek, üst rolleri ve işlevleri yerine getirenlerin, bir yandan işi düzenleyerek alt pozisyonlara emirleri verip, bir yandan da hem ulusal hem de uluslararası düzeyde bağlantıları sürdürdüklerini tespit etmişlerdir. Alttaki küçük yapılanmalarda bulunan yerel rehber ve şoför gibi kişiler, üstteki sınır aşan faaliyetler ve terör örgütleri ile suç şebekeleri veya yozlaşmış görevlileri kapsayan ilişkiler ağını kuran organizatörlerden habersiz faaliyetlerini sürdürmektedirler (Demir vd., 2016) . Achilli (2018) içlerinde Türkiye'nin de bulunduğu 7 ülkede gerçekleştirdiği çalışmasında, görülen pek çok kaçakçının, bir kaçakçılık ağına katılımlarını bir aileye ait olmak gibi tasvir ettiklerini iletmektedir. Kaçakçılık ağına ilişkin bu aile temelli anlayışın, farklı kökenlerden

kaçakçılık grupları arasında yaygın olan bir durum olduğunu ve aile kavramının mafya gruplarına üyeliği akla getirdiğini belirtmektedir. Bu anlamda görüştüğü kişilerin bu sözcüğü araştırmacıların mafya benzeri suç örgütlerinde gözlemledikleri sağlam hiyerarşik bir bağdan çok, bir ailenin üyelerini birbirine bağlayan eşitlik ve güven ilişkisini belirtmek için kullandıklarını öne sürmektedir. Ailelerin oluşturduğu mafya yapılarında bulunan ve rollerin belli olduğu yapıdan farklı olarak çok yüksek derecede esnekliğin bu grupları karakterize ettiğini, örneğin organizasyondaki ana rolü işe almak olan bir kişinin, ayrıca gerekirse para toplayıp kasiyer olarak da çalışabildiğini iletmektedir (Achilli, 2018).

Bu konuda farklı görüşler ileri süren akademik çalışmalarda görülmektedir. Courau (2003) çalışmasında, göçmen kaçakçılığı şebekelerinin mafya benzeri bir çatı oluşuma sahip olduğunu ve İngiltere, İran, Arnavutluk, Irak, Türkiye gibi pek çok ülkede yapılanmış ve faaliyet göstermekte olduğu bilgisini ortaya koymaktadır. Narlı (2006) ise, 18 ay süren ve İstanbul'un farklı semtlerinde gerçekleştirmiş olduğu çalışmasında göçmen kaçakçılığı ağlarının büyük bir suç ve terör çatısının altında bulunup, göçmen kaçakçılığı faaliyetlerinin, milisler, gerillalar ve teröristler için bir suç çarpanına dönüştüğü sonucuna varmıştır. Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC) 2018 yılında göçmen kaçakçılığı üzerine hazırladığı küresel raporda, göçmen kaçakçılığı şebekelerini 4 ana gruba ayırmıştır. Bu gruplar hiyerarşik bazlı yapılar, ağ oluşturan yapılar, ağ ve bireysel bazlı ortak yapılar, bireysel yapılar olarak aktarılmıştır. Hiyerarşik yapılar genelde çok uluslu, sınır aşan ve pek çok sahte belge, doküman ve bilet vs. gibi profesyonel sahtecilik uzmanları ve yozlaşmış görevliler ağı gerektiren bir yapıdır. Bu çok uluslu bağlantılar nedeniyle, sahtekârlıkla elde edilen seyahat belgelerinin kullanımını içerebilecek karmaşık kaçakçılık operasyonları düzenleme kabiliyetine sahip büyük ve iyi organize edilmiş hiyerarşik suç operasyonları yapabilmektedirler. Çoğu zaman, bu tür faaliyetler, birden çok ulaşım yöntemi kullanarak uzun mesafeler kat eden göçmenler için seyahat içeren "paketler" olarak satılmaktadır (UNODC, 2018). Çalışmada da, özellikle Sahra altı Afrika bölgesinden gerek Türkiye'yi hedefleyen, gerekse Türkiye üzerinden Avrupa'ya geçmeyi amaçlayan ve havayolu ile sahte pasaport kullanan Afrikalı düzensiz göçmenlerden bu yönde bilgiler edinilmiştir.

Ağ oluşturan yapılar ise işbirliğinin az ve ara sıra gerçekleştiği daha gevşek ağlardır. Bu ağlar katı hiyerarşiler içermez. Değişen katılımcılar ile çalışan bu sistemde, kaçakçılık sürecinin farklı bölümlerinde çok fazla özerklik görünmektedir. Bu yapıda, örneğin belirli bir sınır geçişini kolaylaştırma, belirli bir göçmen grubunu işe alma, sahte belgeler veya deniz

kaçakçılığı için tekneler hazırlama gibi faaliyetler sürdürülmektedir. Yalnızca tek bir kaçakçılık ağı ile çalışmamakta olup, bağlantılar daha çok iş ilişkilerine benzemektedir. Ağ tipi yapılanmalarda odak kişiler olan komisyoncu işlevlerine sahip olan kaçakçılar, bu sistemde en kilit rolü oynamaktadırlar; yani erişimi kilit noktadaki kaçakçılar çok farklı kaçakçılık aktörlerini kolayca ulaşılabilir bir yerde tutabilirler. Böylece hangi yasadışı hizmetin sağlanması gerekirse kolaylıkla doğru adres bulunmakta ve hızlıca çözülmektedir. Bu anlamda ağ tipi yapılanmalar, bazen daha küçük gruplarla veya bireysel çalışan kişilerle de hizmet almak için bağlantıya geçmektedir. Bu küçük gruplar ya da kişilerden, deniz botu kiralanması, o kişiye veya küçük gruba ait yerlerde konaklamanın ayarlanması gibi hizmetler ağ ve bireysel bazı ortak yapıları oluşturmaktadır. En son grup olarak bireysel faaliyet gösteren göçmen kaçakçıları, genelde sınır bölgelerinde oturan veya bireysel teknesi, aracı olup çalışan ve geçiş yapılmak istenilen sınırı bilen kişilerden oluşmaktadır (UNODC, 2018).

Göçmen kaçakçılığı faaliyetlerini gerçekleştiren oluşumların yapısı bu şekilde farklılıklar gösteriyor olsa da, işlevlerini sürdürebilmeleri açısından iki dinamik hayati önem taşımaktadır. Birincisi küresel anlamda çoğalan düzensiz göç ve ülkelerin güvenlik önlemlerini artırmaları nedeniyle, göçmen kaçakçılığı faaliyetleri giderek daha nitelikli bir hale gelmektedir (UNODC, 2018). Akbaş (2014) araştırmasında, artan kaçakçılık faaliyetlerinin güvenliğe karşı olması ve gizli niteliği nedeniyle, işbölümünde kaliteyi ve her biri kaçakçılık operasyonunun başarılı bir şekilde yürütülmesini sağlamada temel unsurlar olan nitelikli ve deneyimli üyelerin kullanımının gerektiğini belirtmektedir. Bunun yanında Courau (2003) ise kaçakçılık şebekelerinin içinde özellikle rehberlik ve yol boyu eşlik etme gibi alt seviye işlerde, uyuşturucu bağımlıları ve alkoliklerin bulunduğunu saptamıştır. Bu kişilerin, aslında hiçbir dine inanmasalar bile, düzensiz göçmenlerin üzerinde kontrol sahibi olmak ve kârlarını güvence altına almak için üst yapılar tarafından İslami geleneklerden haberdar edilip eğitilerek, düzensiz göçmenlere karşı gelenek ve görenekleri doğru bir biçimde oynadıklarını belirtmektedir (Courau, 2003). Bu gibi çıktılar, göçmen kaçakçılığı suçunun giderek profesyonelleştiğini ve kaçakçılık yapılarının düzensiz göçmen sayısı ile doğru orantılı olarak daha organize bir biçimde artmakta olduğunu göstermektedir (UNODC, 2011).

Göçmen kaçakçılığı için önem arz eden ikinci dinamik ise işleri yürütebilmek için diğer suç şebekeleri ve terör örgütleri ile olan ilişkiler çerçevesindedir. Türkiye'ye uzanan rotalarda, özellikle İran, Irak ve Suriye'den yapılan yasadışı girişlerde, PKK terör örgütünün zorla silahaltına alma, gümrük ve geçiş vergileri, zorunlu göçmenlerin zorla kurye yapılması vb. gibi

suçların yanında, göçmen kaçakçılığı sektöründe bizzat faaliyet yürüttüğü, hem güvenlik raporlarında hem de akademik çalışmalarda açıkça görülmektedir (Soner vd. 2017; Shelley, 2014; CTMORSE, 2020; EGM, 2020). Sadece Türkiye'ye uzanan rotalarda değil, Avrupa'ya yapılan kaçak girişler hakkında yapılan pek çok araştırmada da, PKK'nın faaliyetleri yönettiği çok sayıda göçmen kaçakçılığı vakalarına rastlanmaktadır (AP, 2012; Onay, 2002; Quayson ve Arhin, 2012). Sevgel (2019)'in araştırmasına göre, emniyet verilerine dayanarak PKK'nın bu faaliyetlerinde sadece 2016-2018 yılları arasında yüzde 44'lük bir artış meydana geldiği görülmektedir. Yine bu raporda PKK iltisaklı kişilerin, can yelekleri, botlar vb. malzeme ile yakalandığı vakalarda dikkati çekmektedir (Sevgel, 2019). Balcı ve Birlikseven (2019), göçmen kaçakçılığı ile terör örgütlerinin ilişkisini veri, rapor ve haberler üzerinden inceleyen çalışmalarında, güncel olarak göçmen kaçakçılığında yakalanan şahıslar ve örgütlerle ilişkileri üzerinden bu bağlantıları ortaya koymaya çalışmışlardır. Çalışmada, yakalanan Kuzey Iraklı bir şahsın, Avrupa'nın en büyük göçmen kaçakçılığı şebekesinin başı olduğu ve bu suç şebekesinin de PKK ile doğrudan bağlantıları bulunduğu verisi, dikkate değer bir nokta olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bütün bu çerçevede doğrultusunda yapılan çalışmada Türkiye'ye uzanan rotalarda ve komşu coğrafyalardaki göçmen kaçakçılığı ile terör örgütleri ve suç şebekelerinin yapılanma, bağlantı ve faaliyetleri, Türkiye'ye kaçak yollarla giriş yapmış olan düzensiz göçmenlerin deneyimleri ve şahit oldukları olaylar ışığında mercek altına alınmaya çalışılacaktır. Göçmen kaçakçılığı ile ilgili Türkiye'de yapılan çalışmalara bakıldığında iki konunun ağırlıklı olarak çalışılmış olduğu görülmektedir. Konuya dair öncelikle göçmen kaçakçılığı suçunun hukuki boyutu üzerine çok sayıda araştırma yapıldığı dikkati çekmektedir. 30.01.2003 tarih ve 4803 sayılı Kanun çerçevesinde "Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne" ek olarak getirilen "Kara, Deniz ve Hava Yoluyla Göçmen Kaçakçılığına Karşı Protokol" çerçevesinde Türk Ceza Kanunu Madde 79'da göçmen kaçakçılığının;

"(1) Doğrudan doğruya veya dolaylı olarak maddi menfaat elde etmek maksadıyla, yasal olmayan yollardan;

a) Bir yabancıyı ülkeye sokan veya ülkede kalmasına imkân sağlayan,

b) Türk vatandaşı veya yabancının yurt dışına çıkmasına imkân sağlayan kişi, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.

(2) Bu suçun bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek cezalar yarı oranında artırılır.

(3) Bu suçun bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, tüzel kişi hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur” (Resmi Gazete, 2004) şeklinde tanımlandığı görülmektedir.

Yine aynı şekilde göçmen kaçakçılığı faaliyetlerini, UNODC (2003) "bir kişinin vatandaşı veya daimî ikametgâhı olmayan bir Taraf Devlete yasadışı girişinden, doğrudan veya dolaylı olarak mali veya diğer maddi çıkarları elde etmek amacıyla tedarik edilmesi” olarak ifade etmektedir. Göçmen kaçakçılığı faaliyetleri özellikle ülkemizde bireysel gerçekleştirilen bir suç faaliyeti olarak algılsa da, arka planında çok katmanlı ve son derece organize sınır aşan bir yapı bulunmaktadır (UNODC, 2021). Göçmen kaçakçılığı faaliyetlerinde başlangıçta düzensiz göçmenlerle ilk teması kurup gerekli pazarlıkları yapan ve bilet gibi ulaşım gereklilikleri sağlayacak belgeleri sağlayan aracılar ön plana çıkmaktadır. Para trafiğini sınır aşan boyutta ayarlayan ve yöneten kasiyerler, göçmenlere yolun uzunluğuna bağlı olarak sayısı değişen rakamlarla eşlik eden rehberler ve kaçakçılar, konaklama ve yolculuk konusunda yasadışı hizmet sağlayan şoförler ve otel, baraka, kiralık ev vs. gibi yerlerin sahipleri de ana aktörler olarak görülmektedir. Bunun yanı sıra, tüm bu dinamiklerin bir arada yürümesini sağlayan ve yolda önemli engel oluşturabilecek terör örgütleri veya yozlaşmış güvenlik görevlileri ile asıl bağlantıları sağlayan organizatörler ve direkt terör örgütlerine finans sağlamak için işe giren terör örgütü mensupları ve iltisaklı olanlarda işleyişe dâhil olmaktadır (Deniz, 2015; Sevgel, 2019).

Bu çerçevede TCK md 79/1 de suçun maddi karşılık gözetilerek yapılması esas, teröre destek olmak amacıyla yurda kaçak yollarla yabancıların sokulmasını/barındırılmasını veya ayrılmasını sağlamak noktasındaki farkı da belirlediği görülmektedir. Yani göçmen kaçakçılığı ile diğer yasadışı yollarla kişileri sınırdan geçirmek arasındaki farkı, maddi kazanç belirlemede ve buna göre cezai işlem yapılmaktadır. Kangal (2019) çalışmasında, maddi menfaat olmadan, yurda herhangi bir şekilde teröre destek amacıyla sınırdan yabancı kişi veya kişileri geçirmenin kanunda göçmen kaçakçılığı suçu oluşturmayacağını; ancak göçmen kaçakçılığı faaliyetleri terör örgütüne kaynak sağlama amaçlı maddi kazanç getiriyorsa bunun suç oluşturacağını belirtmiştir. Bu şekildeki teröre finans sağlayacak bir maddi kazanç oluşturan göçmen kaçakçılığı suçları, Terörle Mücadele Kanunu Madde 4/1-a ya göre, bundan sonra terör suçu

olarak kabul edilecek ve yargılamalar bu boyutta işlenmeye başlanacaktır (Kangal, 2019). Bu anlamda, çalışmada pek çok kez karşılaşılan terör örgütleri ve sınır aşan suç şebekeleri ile sürekli temas halinde bulunan göçmen kaçakçıları bulunmaktadır. Özellikle Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu sınırları ve ötesinde yakalanan kaçakçılar ile ilgili davaların, hukuki anlamda hangi boyutlarda ele alındığının veya araştırıldığının incelenmesi, göçmen kaçakçılığı üzerine çalışan hukukçular içinde farklı bir çalışma alanını oluşturabilecek önemli bir öneri olarak sunulabilir. Saha araştırması esnasında karşılaşılan bir diğer hukuki boyut ise, düzensiz göçmen gruplarına eşlik ederek rehber işlevi gören kişilerin genelde 16-17 yaşındaki çocuklardan oluşuyor olmasıdır. Kaçakçılık şebekeleri, hem bu çocukların yaşları itibarıyla uzun süren yürüyüşlerdeki fiziki performansından faydalanmakta, hem de yakalanma durumunda çocuk suçlu olgusu nedeniyle cezai indirimlerden faydalanmaktadırlar (Atasever, 2020). Yine bu çocuklar üzerinden hukuki bir araştırma gerçekleştirmek, hukukun akademik anlamdaki araştırmalarına değişik bir bakış açısı getirebilir.

Göçmen Kaçakçılığı üzerine akademik anlamdaki araştırmalar sırasında ikinci olarak, güvenlik çalışmalarında terörün finansmanı çerçevesinde ve genelde kısa bölümler olmak üzere çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Az sayıda da olsa, sınır bölgelerindeki belli sahalarda yapılan çalışmalara rast gelinmiştir. Bu çalışma doğrultusunda literatüre, geniş bir saha perspektifi ile özellikle Türkiye'ye uzanan yollarda ve Doğu ve Güneydoğu sınırı boyunca komşu olan çatışma ve düzensizlik içindeki coğrafyalarda gerçekleşen suç, terör ve göçmen kaçakçılığı yapılarının ortak faaliyetleri düzensiz göçmenlerin direk deneyimleri göz önüne alınarak farklı bir bakış açısı getirilmek amaçlanmaktadır.

3. YÖNTEM

Makalede, giderek artan göçmen kaçakçılığı suçunun diğer suçlar ve terör örgütleri ile olan ilişkisi betimlenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda, farklı coğrafyalardan 107 düzensiz göçmenle bire bir yapılan mülakatlarda genel çalışmadan hariç olarak, düzensiz göçmenlere deneyimleri çerçevesinde şahit oldukları veya yaşadıkları olaylarla ilgili göçmen kaçakçılığının diğer suç ve terör örgütleri ile bağlantılarını anlamak için mülakatlar bazında sorular yöneltilmiştir.

Çalışma çerçevesinde çeşitli coğrafyalardan Türkiye'ye gelen 46 Erkek ve 61 Kadın toplam 107 düzensiz göçmene göçmen kaçakçılığı faaliyetleri ve bu faaliyetlerin diğer suç ve terör odakları ile olan bağlantısı hakkında sorular sorulmuştur. Katılımcılar 12-60 yaş

dağılımında olup, ağırlıklı olarak 24-40 yaş aralığında bulunmaktadır. Araştırma Türkiye'nin Hatay, Şanlıurfa, Mardin, Gaziantep, Van, İstanbul illeri ve Suriye'nin Azez ve Afrin bölgelerinde yaklaşık 6 ay süresinde gerçekleştirilmiştir.

Menşe Ülke	Kişi Sayısı
Afganistan	14
Eritre	4
Irak	8
İran	2
Somali	19
Suriye	58
Yemen	2
Genel Toplam	107

Göçmen kaçakçılığı olgusu doğası gereği gizlilik içinde ve sınırlı bir durum olduğundan, konunun bilgi kaynakları aracılığıyla betimlenmesini ve incelenmesini amaçlayan nitel araştırma yöntemi olan durum (vaka) çalışması araştırma yöntemi olarak kullanılmıştır (Aydın, 2020). Düzensiz göçmenlere ulaşmakta, araştırmacının 10 yıllık insani yardım ve mülteci sahasında çalışma deneyimi ile özgeçmişini doğrultusunda, güvenlik yetkilileri, eski kaçakçılar ve aracılar, yerel halk ve alanda çalışan sivil toplum kurumlarının yardımları da katkı sağlamıştır. Bu bağlamda düzensiz göç olaylarının gerçekleştiği yoğun geçiş yapılan bölgelerde de fiziki incelemeler yapılmıştır.

Durum çalışması yöntemi, belirli bir durumun detaylı şekilde betimlenmesini ve incelenmesini gerektirmektedir (Karadağ, 2018). Dokümanlar ise bağlam hakkında bilgi elde etmek, durumun gelişimi ve değişimi hakkında veri sağlamak ve elde edilen diğer kaynakları doğrulamak amacıyla kullanılan araçlardır (Bowen, 2009). Bu çerçevede yapılan saha çalışmasını takriben göçmen kaçakçılığının diğer suçlarla ilişkisini ortaya koymak için kullanılan durum çalışması yönteminde veriler dokümanlar aracılığıyla desteklenmiştir. Kullanılan dokümanlar toplumsal hareketleri kaydeden güvenlik, kamu kayıtları, gazete ve internet aracılığıyla elde edilen haberlerden oluşmaktadır. Toplanan bu dokümanlar konu hakkında betimleme, değerlendirme ve yorumlama yapabilmek için sistemli bir analiz tekniği sunan doküman analizi ile incelenmiş ve saha bulgularını desteklemek amacıyla kullanılmıştır (Wach, 2013).

4. BULGULAR

Düzensiz göçmenlerin diğer suçlarla ilk teması, aracılar (recruiters) ile bağlantıya geçip ödemelerini yapacakları sırada gerçekleşmektedir. Türkiye rotası da dâhil olmak üzere, Avrupa'ya doğru yola çıkacak olan düzensiz göçmenler ödemelerini, menşe ülkelerdeki döviz bürolarından veya kuyumcular gibi küçük işletmelerden gerçekleştirmektedir. Bu işletmeler genellikle sığınmacıların yola çıktıkları Afganistan veya Somali gibi ülkelerde El-Şebab veya El-kaide gibi terör örgütlerinin ve suç çetelerinin kontrolü altındadır. Menşe ülkelerde finansal sistem güvenliğinin bulunmaması gibi nedenlerle bu tarz işletmeler çok sayıda bulunup, gerek terörizmin finansmanı, gerekse uyuşturucu ve silah kaçakçılığı vb. diğer yasadışı faaliyetlerden gelen kara paranın aklanması gibi faaliyetlerde kullanılmaktadır (Bowers, 2020; US Senate, 2001; Sandhu ve Jost, 2000; Palabıyık, 2019). Düzensiz göçmenler ve kaçakçılık organizasyonları arasında genelde Havale adı ile anılan bu yöntem, her iki taraf içinde bir nevi sigorta vazifesi görmektedir (UNODC, 2019). Düzensiz göçmen parasını yatırdığında kendisine bir kod veya numara tahsis edilmekte, göç yolculuğu sonunda hedefe varıldığında, düzensiz göçmen kodu hedefte bulunan kuyumcu veya döviz bürosuna iletmekte ve işin böylece tamamlandığı anlaşılacak kaçakçının parası ödenmektedir. Düzensiz göçmen bu yöntemle kaçakçılık organizasyonları tarafından dolandırılmasını engellerken, kaçakçılık organizasyonları da birçok ülkede bulunan bu tarz kuyumcu, döviz ofisi vb. gibi istasyonlar sayesinde takip edilmeden para trafiğini kolayca idare edebilmektedir. İstanbul'da emniyet güçlerinin sıradan

bir havale ofisine yapılan tek bir baskında 4 trilyon lirayı ele geçirmesi, havale faaliyetlerinin büyüklüğünü gösteren bir durumdur (CNNTürk, 2018). Özellikle Somali ve Afganistan coğrafyası gibi uzak yerlerden gelen ve pek çok sınır aşmak zorunda kalan düzensiz göçmenlerin bu tür yöntemleri kullanıyor oldukları çalışma sırasında ortaya çıkan bir bulgudur. Katılımcıların %71'i göçmen kaçakçılarına akraba, arkadaş veya yakın tanıdık sayesinde ulaştıklarını ve bu tanışıklığın bir güven hissi oluşturduğunu ancak ödeme söz konusu olduğunda havale tarzı sistemleri kullanmanın kendilerini güvende hissettirdiğini belirtmişlerdir. Yine bu anlamda katılımcıların %75 i, yola çıkış aşamasında yanlarına az miktarda olsa yedek para aldıklarını söylemekte ve yolda fazladan ödeme yapabilecekleri, parasız kalmanın yolun en tehlikeli süreçlerini başlatabileceğinin altını çizmektedirler. Ödeme ile ilgili olarak ortaya çıkan bir diğer durum ise katılımcıların para trafiğine ilişkin yeterince bilgi sahibi olmadıklarıdır. Çoğunlukla kendilerine gösterilen kişi, dükkân, kuyumcu gibi yerlere parayı yatırdıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca İran-Türkiye sınırı üzerinde PKK tarafından kurulan bir güvenlik noktasından geçişleri sırasında, “önce kaçak geçiş yaptırılacak küçükbaş hayvanların sayıldığını, daha sonra düzensiz göçmenlerinde sayılarak, makbuz karşılığı kaçakçılar tarafından silahlı PKK militanlarına sözde gümrük vergisi adı altında ödeme yapıldığını ve öyle geçtikleri” aktarılmıştır.

Türkiye'ye uzanan rotalarda göçmen kaçakçılığı faaliyetlerinin yolculuk aşaması, diğer suç ve terör odaklarıyla en fazla temasa geçilen dönemdir. IŞİD ve PKK/PYD gibi örgütler Suriye ve Irak gibi devlet otoritesinin bulunmadığı veya İran gibi bu otoritenin gevşek bir düzlemde ilerlediği bölgelerde egemenlik tesis etmektedir. Göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti⁴ faaliyetlerine doğrudan uygulayıcı olarak girişen terör örgütleri büyük karlar elde etmektedir. Bu faaliyetlere bir örnek olarak PKK/PYD terör örgütünün göçmen kaçakçılığı ve insan ticaretinden yıllık yaklaşık 300 milyon dolar gelir elde etmekte olduğu, polis raporlarına yansımış durumdadır (Sarı ve Tınas, 2018). Yine bu bölgelerde oluşturulan kontrol noktaları, gerek gümrük adı altında geçen sığınmacılardan para ve değerli eşyalarını zorla alma, gerekse

⁴ İnsan Ticareti: Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nde “Kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması anlamına gelir. İstismar terimi, asgari olarak, başkalarının fuşununun istismar edilmesini veya cinsel istismarın başka biçimlerini, zorla çalıştırmayı veya hizmet ettirmeyi, esareti veya esaret benzeri uygulamaları, kulluğu veya organların alınmasını içerecektir” (TBMM, 2003) şeklinde tanımlanmış olup, göçmen kaçakçılığı ile arasındaki en büyük fark, göçmen kaçakçılığının sığınmacının kendi rızası ile gerçekleşiyor olmasıdır.

zorla silah altına alma, köleleştirme ve organların sökülmesi dahil, insan ticaretine imkân sağlamaktadır. Rehberler ve kaçakçılar tarafından bu kontrol noktalarına yönlendirilen ya da mecburen buradan geçmek zorunda olan sığınmacılar, henüz kendilerinin de haberi olmadan çoktan “seçilmiş” bulunmaktadır. Yukarı da belirtildiği gibi sığınmacıların bütün ekonomik durumları veya dini/etnik bağlamdaki tüm özellikleri, kaçakçılar tarafından suç şebekeleri ve terör örgütleri ile paylaşılmakta ve mümkün olan her yolla bu oluşumlar kendilerine insanların hem bedenleri, hem yaşamları, hem de maddi varlıkları üzerinden getiri elde etmektedirler. Bu anlamda katılımcılar gerek bireysel, gerekse içinde buldukları gruptan pek çok farklı deneyimi araştırmacıya aktarmıştır. Katılımcılar yolculuğun bu tarz riskleri barındırması hakkında kendilerine bilgi verilip verilmediği sorusuna %78 ile bilgi verilmediği cevabını vermişlerdir. Terör örgütleri bağlamında Türkiye’ye uzanan rotada, PKK/PYD ve IŞİD’in çeşitli faaliyetlerinin göçmen kaçakçılığı üzerinde yoğunlaştığı katılımcıların anlatımlarında ön plana çıkmaktadır. Özellikle her iki örgütün de, kendilerine eleman sağlama ve zorla silahlı altına alma konusunda yoğun faaliyet içerisinde oldukları yapılan görüşmelerde aktarılan önemli konulardandır.

Görüldüğü üzere bu büyük getiri çerçevesinde sığınmacı gruplar için asıl tehlike, öncelikle maddi durumlarının iyi olmaması noktasında baş göstermektedir. Bu geçiş noktalarında daha önceden ücretler ödenmiş olsa bile, az parası bulunan ya da tüm parasını kaçakçıya vermiş olan özellikle yalnız kadın ve çocuklardan tekrar geçiş ücreti istenmektedir. Bu ücretin karşılanmaması durumunda ise, göçmen kaçakçılığı faaliyetleri bir anda insan ticaretine, zorla çalıştırılma, kölelik, evlendirilme veya silahlı altına alınmaya dönüşebilmektedir (Besenyo, 2016). Herhangi bir yasal otoritenin bulunmadığı ve genelde çatışma bölgeleri olan veya ıssız, zorlu doğa şartlarının hüküm sürdüğü bu alanlarda, göçmen kaçakçılığının karanlık yüzünün hedefi haline gelen sığınmacıların kendilerini savunmak için hiçbir şansı bulunmamaktadır. Bu bağlamda gelişen olaylar çerçevesinde, terör örgütleri için eleman devşirmenin önemi ortada olup, PKK/PYD veya IŞİD gibi örgütler kontrol altında tuttıkları bölgelerden baskı sonucu kaçmaya çalışan veya geçmekte olan parasız genç insanları zorla silahlı altına almaktadır (UNODC, 2018; Gemici, 2020; Mıšto ve Musa, 2021; Polis Akademisi, 2019). Yine bu geçişler sırasında, kadın ve kız çocukları için büyük tehlikeler baş göstermekte, örgüt militanları ile zorla evlendirilme amacıyla alıkonulmaktadır. Benzer şekilde örgütler ve suç çeteleri tarafından gerek militanlarına moral, gerekse savaş silahı, güç gösterisi ve rakiplere mesaj olarak, düzensiz göçmen olan kadın ve kız çocuklarına tecavüz etmeleri vakalarına da

sıklıkla rastlanılmaktadır (Euronews, 2016). Bu insanlar zorla evlendirilmeler, alıkonmalar ve tecavüzlerin ardından köle olarak satılarak, yine terör örgütleri ve suç şebekelerine gelir elde edilmektedir (USDOS, 2019).

Yasadışı organ ticareti bu tür terör örgütleri ve suç şebekelerine büyük gelir elde etme şansı tanımaktadır. Bu bağlamda yasadışı organ ticaretinin yıllık getirisinin yaklaşık 1,2 milyar Amerikan dolarını bulduğu çeşitli araştırmalarla ortaya konulmuştur (Nguyen, 2015). Covid-19 salgınının özellikle ekonomiye olan kötü etkileri nedeniyle bu rakamların, 2020 itibariyle çok daha yukarılara ulaştığı belirtilmektedir (SciDevNet, 2020). Özellikle IŞİD terör örgütünün faaliyetlerine gelir sağlamak için bu faaliyetleri kullandığı pek çok haber ve araştırmaya konu olmuş durumdadır (Hughes, 2017; NTV, 2015). Suriyeli bir katılımcı geçiş ücretini ödeyemedikleri için IŞİD tarafından aylarca bir binanın bodrumunda alıkonulduklarını ve kendilerinden bu esnada kan ve doku örnekleri alındığını aktarmıştır.

Bütün bu zorla alıkoyma/silahaltına alma, taciz/tecavüz, fidye ve haraç benzeri yolda gelişen olaylar karşısında katılımcıların büyük çoğunluğu rehberler/kaçakçıların olaylara ya müdahale etmediğini ya da olaylar gerçekleşmeden hemen önce ya da olaylar sırasında birden ortadan kaybolduklarını dile getirmişlerdir. Katılımcılar rehberler/kaçakçıların genellikle olaylar bittikten sonra ortaya çıktıklarını ve faillere karşı hiçbir şey yapamayacaklarını belirterek, kalanlara yola devam etmeleri gerektiğini söylediklerini aktarmaktadırlar. Göçmen kaçakçıları, olayların mağdurlarını diğer suç ve terör örgütleri ile olan çıkar ilişkilerinde birer meta haline getirmekte ve tüm yasadışı taraflar bu insanlardan her türlü çıkarları için faydalanmaktadır.

Göçmen kaçakçılığı faaliyetlerinin temas halinde bulunduğu diğer bir suç olgusu uyuşturucu kaçakçılığı olarak karşımıza çıkmaktadır. Uyuşturucu kaçakçılığı, terör örgütleri ve suç şebekeleri için büyük bir finans kaynağı olarak öteden beri bu oluşumlar için neredeyse vazgeçilmezdir. Uyuşturucu trafiğinin sınır aşan boyutlarda sağlanması anlamında giderek artan göçmen kaçakçılığı faaliyetleri, uyuşturucu şebekeleri içinde giderek çekici bir hal almaktadır. Sığınmacılar, devletlerin ve güvenlik kuvvetlerinin insani bakış açısından kötü yönde faydalanan terör örgütleri ve suç şebekeleri tarafından göç kalabalıkları içinde çok dikkat çekmedikleri ve maddi olarak genelde çok zor durumda oldukları için kurye olarak kullanılmaktadırlar. Bu sayede uyuşturucu trafiğinin izlenmesi giderek zorlaşmakta ve çok büyük miktarda uyuşturucu maddenin bölünerek sınırları geçmesi giderek kolaylaşmaktadır. Türkiye'ye yapılan düzensiz göç yolculuklarında bu türden olayların artışı dikkat edilmesi

gereken önemli gelişmelerden olup, bu anlamda Doğu ve Güneydoğu sınırlarındaki şehirler, geçiş anlamında ön plana çıkmaktadır (BBC, 2019; Hürriyet, 2020; Milliyet, 2019).

Terör örgütlerinin göçmen kaçakçılığı faaliyetleri ile bir diğer önemli bağlantısı kendi elemanlarını kolayca göç gruplarının içine yerleştirebilmeleridir. Hedef ülke ve coğrafyalarda, ileride gerçekleştirilecek terör eylemleri ve her türlü yasadışı faaliyet planları için kendilerine gerekli olan bağlantılar ve uyuyan hücre benzeri yapılanmalara mensup militan ve sempatizanlar, mülteci ve sığınmacı kılığında rahatça yer değiştirebilmekte ve faaliyet gösterilecek coğrafyalarda barınabilmektedir. Türkiye’de de benzer faaliyetler IŞİD, PKK/PYD ve El-Kaide gibi terör örgütleri tarafından gerçekleştirilme çabası içinde oldukları gerek haberlere konu olmuş, gerekse devletin en üst düzey ağızlarından aktarılmış durumdadır (Başaran, 2017; Cumhuriyet, 2017; T.C Cumhurbaşkanlığı, 2020). Bu çerçevede, Türkiye’de iş bulmanın çok zor olduğu ve ekonomik koşulların ağır olduğu gerekçesi ile eşlerinin IŞİD’e paralı asker olarak katıldıkları, 6 aylık sürelerde eşlerinin Türkiye’ye göçmen kaçakçılığı şebekeleri aracılığı ile giriş çıkış yaptıkları araştırmacıya aktarılmıştır. Bu bağlamda terör örgütleri ile bağlantılı göçmen kaçakçılığı faaliyetlerinin güvenlik ve istihbarat kuvvetleri tarafından derinlemesine araştırılması gerekliliği de, çalışma sırasında ortaya çıkan çok önemli bir veridir.

Göçmen kaçakçılığı şebekelerinin kendi aralarındaki rekabet, yine diğer suç ve terör örgütlerine faaliyet alanı sağlayan bir diğer olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu duruma bir örnek olarak, Türkiye ve AB gibi hedef ülkelere uzanan rotalardaki deniz ve geniş akarsu geçişleri, çoğunlukla Zodyak türü şişme botlar ve sığınmacılara verilen can yelekleri ile gerçekleştirilmektedir. Bu noktada yine suç şebekeleri devreye girip bu ürünlerin ucuz ve sahte taklitlerini yaparak, kendilerine daha fazla gelir elde etmektedir (Bapoğlu, 2016; Kesler, 2016). Bu gibi faaliyetlerle hareket alanını giderek genişleten bir şebeke, aynı rotada rekabette olduğu bir diğer şebeke ile çatışmaya girmekte olup, kendisine terör örgütlerinden koruma sağlamak veya yozlaşmış güvenlik kuvvetleri ve politikacılardan insanları satın alıp, diğer şebekelere karşı rekabette üstün kalmak amacıyla bu insanları kullanmaktadır (Global Initiative, 2018).

5. SONUÇ ve TARTIŞMA

Türkiye’nin özellikle Covid-19 salgını öncesinde batı sınırlarını açmasının ardından, sosyal medyada boy gösteren ve televizyonların magazin programlarına dahi taşınan, göçmen kaçakçılarının övünç kaynağı bir faaliyet yürüttüklerini düşünerek ve devletin üst

kademelerinden sözde talimat aldıklarına inanarak, insanları Yunan adalarına geçirip hayatlarını kurtardıklarını anlattıkları pek çok yayın, gündemi uzunca bir süre meşgul etmiştir (Sözcü, 2020; Çolak, 2020). Bu yayınlarda dikkati çeken en önemli nokta, kaçakçılık faaliyetlerinin, kaçakçılar tarafından bir meslek, kazanç elde etmek için normal bir yol olarak düşünülüyor olması ve kanunsuz bir faaliyet yapmıyor olduklarına inanmalarındır (Achilli, 2018). Benzer şekilde düzensiz göçmenler tarafından da, kaçakçıların hayatlarını kurtarıyor oldukları ve onları daha iyi bir hayata yönlendirdikleri inancı, araştırmalar sırasında sıkça dile getirilen ve kaçakçılık suçunu normalleştiren bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır (Atasever, 2020). Suçun normalleştirilmesi olgusunun ise diğer suç türleri ve terör bağlantılı çoklu katmanlar için iştah açıcı bir etki yarattığı ortadadır. Bu durum göçmen kaçakçılığı suçu ile güvenlik çerçevesinde mücadele gerçekleştiren tüm kurumların işini zorlaştırırken, düzensiz göçmenlerin haklarını savunma faaliyetleri gösteren ilgili kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları için de büyük zorluklar doğurmaktadır (Lagana, 2017; Amnesty International, 2020). Bütün bu dinamiklerin oluşturduğu durum, kamuoyu algısında düzensiz göçmenlerin kriminalleştirilmesi gibi sığınmacılar ve düzensiz göçmenleri daha kötü duruma sokacak gelişmelere yol açmaktadır. Düzensiz göçmenlerin uyuşturucu şebekeleri ve terör örgütleri tarafından kötü niyetli angajesi ve sömürüye çok açık olmaları, bu olumsuz gelişmelerden sadece birisidir. Örneğin düzensiz göçmenlerden uyuşturucu kaçıran veya yakalanan veya terör faaliyetlerinde kullanılan her bir sığınmacı, zorlanmış olmasına bakılmadan, gerek kendisi gibiler, gerekse diğer masum sığınmacılar ve onların toplumlara kabulü adına, kamuoyunda çok kötü algılara sebep olmaktadır.

Araştırmada göçmen kaçakçılığı şebekelerinin Türkiye'ye gelen rotalar ve kaçak girişler noktasında pek çok farklı yapıda faaliyet yürüttüğü ortaya çıkmıştır. Sahra altı Afrika'sı ülkelerinden havayolu ile gelenler için vize pasaport gibi uzmanlık gerektiren sahte belgeler hazırlanmakta ve kaçakçıların Türkiye'deki havaalanları girişlerine kadar, düzensiz göçmenlere eşlik ettikleri görülmektedir. Bu kadar karmaşık faaliyetlerin organize ve sınır aşan bir yapı olmadan gerçekleştirilmesi pek mümkün görünmemektedir. Aynı şekilde Suriye sınırı boyunca yapılmış olan duvar ve uygulamaya konulan entegre sınır güvenliği sistemlerini basit yöntemlerle aşmak bir hayli zordur. Sadece kazma kürekle 100-150 metre tünel kazmanın zorluğu, mühendislik bilgisi, malzeme gerekliliği ve güvenliği aşacak altyapı bilgisi anlamında ortada olup, yine çok katmanlı ve organize bir suç yapısına işaret etmektedir. Bu bulguları destekler biçimde, iç savaş halindeki bir ülkede rahatça gerçekleştirilen göçmen kaçakçılığı

faaliyetleri anlatımlarda ön plana çıkmaktadır. Doğu Anadolu'ya uzanan rota boyunca ise sınırın her iki yanındaki akrabalık ilişkileri ve geçiş yollarını bilme anlamında küçük yapıda göçmen kaçakçılığı oluşumları bulunmaktadır. Ancak bölgede faaliyet gösteren PKK terör örgütünün faaliyetleri bu coğrafyada da işleri, sınır aşan ve organize bir hale getirmektedir. Örgütün yasadışı faaliyetleri içerisinde uyuşturucu ve silah kaçakçılığı içerisine göçmen kaçakçılığı da dâhil olmuş durumdadır. PKK faaliyetlerinin rotası sadece Türkiye'ye girişler anlamında düşünülmemeli, Avrupa'ya uzanan karmaşık bir yapı göz önüne alınmalıdır.

Bütün bu olguların yanı sıra Covid-19 salgınının ekonomik etkileri tüm dünyada ve düzensiz göçmen yaratan ve barındıran ülkelerde şimdiden görülmeye başlamış olup, salgın hızının azalmaya başlaması ile birlikte düzensiz göç hareketlerinin son derece hızlanacağı ortada olan bir gerçektir (NRC, 2020; Pamuk, 2020).

Göçmen kaçakçılığı şebekelerinin, diğer suç çeteleri ve terör örgütleri ile sürekli gelişen simbiyotik ilişkileri nedeniyle devletler, giderek çoğalan düzensiz göç akınları ve bu bağlamda kaçakçılık faaliyetlerine karşı güvenlik politikalarını sertleştirerek, sınır kontrollerini de sürekli artırmaktadır. Sınır kontrollerinin iyileştirilmesi ve düzensiz göç akınlarına karşı giderek güvenikleştirme politikalarına yönelmesi sonucu, düzensiz göçmenlerin bu artan önlemleri kendi başlarına aşamayacaklarını düşünmeleri, onları kaçakçılık organizasyonlarına yönlendirmektedir. Bu bağlamda düzensiz göçmen sayısı arttıkça, doğru orantı ile suç şebekeleri ve terör örgütlerinin de yasadışı faaliyet ve gelirleri artmaktadır. Bu noktada anlaşılması gereken asıl olgu, yatırımların güvenikleştirme politikalarına değil, göç üreten coğrafyalara yapılması ve insanların zorla yerlerinden edilmesinin engellenmesi ile düzensiz göç akınlarının henüz başlamadan engellenmesi gerekliliğidir. Yine bu bağlamda geliştirilecek olan uluslararası hukuk, güvenlik ve insani alandaki işbirliğinin sadece göçmen kaçakçılığı faaliyetine karşı değil, bu suçla birlikte büyüyüp gelişen diğer tüm suç ve terör odaklarına karşı da etkili olacağı unutulmamalıdır.

Göçmen kaçakçılığı suçunun basite alınmayıp diğer suçlarla olan çok katmanlı ve sınır aşan ilişkileri bu suç türünün araştırmalarında daha dikkatli bir biçimde ele alınmalı, yerlerinden zorla edilen düzensiz göçmenlerinde suçlu olarak bütün bu denkleme eklenmesinin de, insani anlamda mutlaka önüne geçilmelidir.

KAYNAKÇA

- Achilli, L. (2018). Achilli, L. (2018). The “Good” Smuggler: The Ethics and Morals of Human Smuggling among Syrians. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 77-96.
- Akbaş, H. (2014). *Göçmen Kaçakçılığı ve Yasadışı Göçle Mücadele Stratejileri*. Nobel Yayınevi.
- Amnesty International. (2020, 06 08). *Infomigrants*. 01 11, 2021 tarihinde <https://www.infomigrants.net/en/post/25232/amnesty-warns-of-human-rights-situation-in-italy-criminalization-of-rescue-ngos> adresinden alındı
- Anadolu Ajansı. (2019, 12 17). 01 02, 2021 tarihinde <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/bm-yuksekkomiserigrandiden-suriyelilerin-geri-donusune-iliskin-aciklama/1676689> adresinden alındı
- Anadolu Ajansı. (2020, 12 09). 01 01, 2021 tarihinde <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/dunya-genelinde-zorla-yerinden-edilenlerin-sayisi-80-milyonu-asti/2070872> adresinden alındı
- AP. (2012, 01 01). Avrupa Parlamentosu: <https://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/201211/20121127ATT56707/20121127ATT56707EN.pdf> adresinden alındı
- Atasever, B. (2020, 10 01). 01 11, 2021 tarihinde <https://haged.org/projects/gkgsp/gkgsp-turkce.pdf> adresinden alındı
- Aydın, M. (2020). Beş Nitel Araştırma Yaklaşımı. J. W. Creswell içinde, *Qualitative Inquiry & Research Design Choosing Among Five Approaches* (s. 98). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Balcı , M., & Birlikseven, B. (2019, 11 12). *Göçmen Kaçakçılığının Terör Boyutu*. ResearchGate: https://www.researchgate.net/publication/337165357_GOCMEN_KACAKCILIGININ_TEROR_BOYUTU adresinden alındı

- Bapoğlu, S. (2016, 01 06). *Türksail*. 01 12, 2021 tarihinde <http://www.turksail.com/bodoslama/14209-oeldueren-can-yeleklerinin-hesabn-kim-verecek-adresinden-alindi>
- Başaran, D. (2017, 03 25). 01 15, 2021 tarihinde Ankasam: <https://ankasam.org/turkiyedeki-suriyeli-multeci-krizi-ve-guvenli-bolge-tartismalari/> adresinden alındı
- BBC. (2019, 03 16). 01 05, 2021 tarihinde <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-47581737> adresinden alındı
- Besenyo, J. (2016). The Islamic State and its Human Trafficking Practice. *Strategic Impact*, 15-21.
- Bowen, A. G. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 27-40.
- Bowers, C. B. (2020). Hawala, Money Laundering, and Terrorism Finance: Mirco-Lending as an End to Illicit Remittance. *Denver Journal of International Law & Policy*, 379-419.
- CNNTürk. (2018, 12 11). 01 10, 2021 tarihinde <https://www.cnnturk.com/video/turkiye/gocmen-kacakciliginda-hawala-yontemi> adresinden alındı
- Council Of Europe. (2020, 01 01). 01 04, 2021 tarihinde <https://www.coe.int/en/web/portal/covid-19-migrants-refugees-and-asylum> adresinden alındı
- Courau, H. (2003). Tomorrow Inch Allah, Chance! People Smuggler Networks in Sangatte. *Immigrants&Minorities*, 374-387.
- CTMORSE. (2020). *Examining The Nexus Between Organised Crime And Terrorism And its Implications For EU Programming*. Brüksel: EU.
- Cumhuriyet. (2017, 08 19). 01 12, 2021 tarihinde <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/istanbulda-eylem-hazirligindaki-2-isdli-yakalandi-807042> adresinden alındı
- Çavuş, T. (2020). Göçmen Kaçakçılığı: Göçmen - Kaçakçı İlişkisi Çerçevesinde Bir Değerlendirme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 730-740.

- Çolak, U. (2020, 02 29). *VOA*. 01 13, 2021 tarihinde amerikanın sesi: <https://www.amerikaninsesi.com/a/insan-kaçakçısı-avrupa-nın-yarisını-ben-gönderdim-/5309611.html> adresinden alındı
- Çolakoğlu, E. (2019, 05 28). *Dergipark*. 01 03, 2021 tarihinde <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/762569> adresinden alındı
- Demir, O. Ö., Sever, M., & Kahya, Y. (2016). The Social Organisation of Migrant Smugglers in Turkey: Roles and Function. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 371–391.
- Deniz, O. (2015). Ortadoğu ve Asya Kökenli Göçmenlerin Göç Güzergâhında Türkiye Opsiyonu. *Sosyoloji Divanı*(6), 209-231.
- EGM. (2020). *Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Raporu*. Ankara: EGM.
- Erdoğan, M. (2020, 03 09). 01 02, 2021 tarihinde <https://www.uikpanorama.com/blog/2020/03/09/acik-kapi-politikasindan-acik-sinir-politikasina-turkiyedeki-suriyeliler-murat-erdogan/> adresinden alındı
- Euronews. (2016, 06 05). 01 10, 2021 tarihinde <https://tr.euronews.com/2016/05/06/isid-in-tecavuz-ettigi-yezidi-kadinlar-intikam-pesinde> adresinden alındı
- FRA. (2020, 07 27). 01 03, 2021 tarihinde <https://fra.europa.eu/en/news/2020/migration-covid-19-continues-cause-hardship-migrants-and-deprives-children-access> adresinden alındı
- Gemici, O. O. (2020, 07 30). *Anadolu Ajansı*. 01 11, 2021 tarihinde AA: <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/goc-idaresi-genel-muduru-unlu-pkknin-kacirdigi-cocuklari-silahlandirmasi-insan-ticareti-sucudur/1927138> adresinden alındı
- GİGM. (2019, 12 31). 01 05, 2021 tarihinde <https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler> adresinden alındı
- Global Initiative. (2018, 05 01). 01 15, 2021 tarihinde <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2018/05/TGIATOC-Understanding-Contemporary-Human-Smuggling-1936-hi-res.pdf> adresinden alındı
- Göçer, İ., & Çınar, S. (2015). “Arap Baharı’nın Nedenleri, Uluslararası İlişkiler Boyutu ve. *KAÜ İİBF Dergisi*, 6(10), 51-68.

- Güleç, M. G. (2012, 06 14). *TÜİÇ*. 01 18, 2021 tarihinde TÜİÇ Akademi: <http://www.tuicakademi.org/arak-bahari-nedir/> adresinden alındı
- Habertürk. (2020, 01 30). 01 06, 2021 tarihinde <https://www.haberturk.com/gocmen-kacakciligi-sucunun-cezasi-agirlastirildi-2568247> adresinden alındı
- Hughes, N. S. (2017, 01 01). *pass.va*. 01 12, 2021 tarihinde pontificia accademia delle scienze sociali: <http://www.pass.va/content/scienzesociali/it/publications/acta/humantrafficking/scheper-hughes2.html> adresinden alındı
- Hürriyet. (2020, 08 24). 01 10, 2021 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayakkabilarin-tabanindan-recine-esrar-cikti-41594605> adresinden alındı
- İçduygu, A., & Toktaş, Ş. (2002). How do Smuggling and Trafficking Operate via Irregular Border Crossings in the Middle East? Evidence from Fieldwork in Turkey. *International Migration*, 25-52.
- Kahya, Y. (2015). Dergipark. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 159-178.
- Kangal, Z. (2019). Göçmen Kaçakçılığı Suçu. *D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi*, 221-227.
- Karadağ, E. (2018). Nitel vaka çalışması. S. B. Merriam içinde, *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama için Bir Rehber* (s. 40). Ankara: Nobel.
- Kesler, M. (2016, 02 11). *Milyet*. 01 15, 2021 tarihinde <https://www.milliyet.com.tr/gundem/can-yelegi-de-sahte-bot-da-2192520> adresinden alındı
- Lagana, G. (2017, 07 07). *euobserver*. 01 17, 2021 tarihinde <https://euobserver.com/opinion/138458> adresinden alındı
- Liebm, I. V. (2007). *Navigating Borders Inside Perspectives on the Process of Human Smuggling into the Netherland*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Liempt, I. v., & Sersli, S. (2012). State Responses and Migrant Experiences with Human Smuggling: A Reality Check. *Antipode Foundation*, 2-18.

- Milliyet. (2019, 07 24). 01 09, 2021 tarihinde <https://www.milliyet.com.tr/yerel-haberler/van/afgan-supheli-ile-uyusturucu-ile-yakalandi-13282149> adresinden alındı
- Mışto, M., & Musa, E. (2021, 01 12). AA. 01 13, 2021 tarihinde Anadolu Ajansı: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ypg-pkkli-teroristler-kamislida-zorla-silah-altina-alinmaktan-kacan-genclere-ates-acti/2107479> adresinden alındı
- Narlı, N. (2006). Human Trafficking and Smuggling: the Process, the Actors and the Victim Profile . *11th Workshop of the Study Group Regional Stability in South East Europe*, 9-37.
- Nguyen, K. (2015, 03 26). *Reuters*. 01 02, 2021 tarihinde <https://www.reuters.com/article/us-europe-trafficking-organs/black-market-trade-in-organs-targeted-in-anti-trafficking-treaty-idUSKBN0MM2FR20150326> adresinden alındı
- NRC. (2020, 10 21). *Norwegian Refugee Council*. 01 11, 2021 tarihinde <https://www.nrc.no/news/2020/september/new-research-shows-devastating-economic-impact-of-covid-19-on-displaced/> adresinden alındı
- NTV. (2015, 02 18). 01 11, 2021 tarihinde <https://www.ntv.com.tr/dunya/isid-eylemlerini-organ-ticaretiyle-finanse-ediyor,wOvF5nYSfk-r0sFM6d3FrA> adresinden alındı
- Onay, A. (2002, 02 21). The Washington Institute: <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/pkk-criminal-networks-and-fronts-europe> adresinden alındı
- Palabıyık, D. Ç. (2019, 10 14). *Anadolu ajansı*. 01 05, 2021 tarihinde AA: <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/masaktan-deasin-para-trafigine-buyuk-darbe/1613233> adresinden alındı
- Pamuk, D. (2020, 12 19). AA. 01 11, 2021 tarihinde Anadolu Ajansı: <https://www.aa.com.tr/en/turkey/pandemic-raised-economic-burden-on-migrants-refugees/2082395> adresinden alındı
- Polis Akademisi. (2019, 01 14). *pa*. 12 30, 2020 tarihinde <https://www.pa.edu.tr/750-bin-kurt-ypge28099den-kacti.html> adresinden alındı
- Quayson, A., & Arhin, A. (2012). *Labour Migration, Human Trafficking and Multinational Corporations: The Commodification of Illicit Flows*. New York: Routledge.

- Resmi Gazete. (2004). 01 11, 2021 tarihinde <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/10/20041012.htm> adresinden alındı
- Sandhu, H. S., & Jost, P. M. (2000, 01 01). *treasury.gov*. 01 11, 2021 tarihinde INTERPOL/FOPAC: <https://www.treasury.gov/resource-center/terrorist-illicit-finance/documents/fincen-hawala-rpt.pdf> adresinden alındı
- Sarı, B., & Tınas, M. (2018, 09 01). *PA*. 01 13, 2021 tarihinde Polis Akademisi: https://www.pa.edu.tr/Upload/editor/files/PKK_Ornegi_Raporu_TR.pdf adresinden alındı
- SciDevNet. (2020, 11 12). 01 11, 2021 tarihinde <https://phys.org/news/2020-11-covid-storm-trafficking-victims.html> adresinden alındı
- Sevgel, S. (2019, 01 01). EGM: https://www.egm.gov.tr/kurumlar/egm.gov.tr/IcSite/tadoc/pdf/akdyay/2019/org_suc_ve_tero_ils_pkk_fns_kayn.pdf adresinden alındı
- Shelley, L. (2014). *Human Smuggling and Trafficking into Europe a Comparative Perspective*. Washington: Migration Policy Institute.
- Sommerfelt, T. (2015, 02 01). *The big dilemma of small soldiers: recruiting children to the war in Syria*. 01 13, 2021 tarihinde <https://www.files.ethz.ch/isn/188300/f2c1eef2efb2c782b9a9dab621ceaf75.pdf> adresinden alındı
- Soner, B. A., Aslan, Ö., & Kıyıcı, H. (2017). PKK'nın Bölgesel Terör Ağı Yapılanması. *Polis Akademisi Yayınları*, 35. Polis Akademisi. adresinden alındı
- Sönmez, G., Bozbaş, G., & Konuşul, S. (2020). Afgan Talibanı: Dünü, Bugünü ve Yarını. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 59-77.
- Sözcü. (2020, 02 29). 01 11, 2021 tarihinde <https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/insan-kacakcileri-gocmenler-icin-seferber-oldu-5653267/> adresinden alındı
- T.C Cumhurbaşkanlığı. (2020, 10 28). *TCCB*. 01 14, 2021 tarihinde <https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/122548/-turkiye-dunyadaki-siyasi-ve-ekonomik-guc-dengelerinin-yeniden-sekillendigi-su-kritik-surecte-tarih-bir-mucadelenin-icindedir-> adresinden alındı

- TBMM. (2003, 01 30). 01 11, 2021 tarihinde <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4804.html> adresinden alındı
- UNOCHA. (2020). *unocha*. 11 10, 2020 tarihinde ocha: <https://www.unocha.org/syrian-arab-republic/about-ocha-syria> adresinden alındı
- UNODC. (2003, 29 09). *UN*. 01 14, 2021 tarihinde https://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/smuggling-of-migrants.html?ref=menu#What_is_Migrant_Smuggling adresinden alındı
- UNODC. (2011, 01 01). *Migrant Smuggling*. UNODC: https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/Migrant-Smuggling/Smuggling_of_Migrants_A_Global_Review.pdf adresinden alındı
- UNODC. (2018, 01 01). 01 11, 2021 tarihinde https://www.unodc.org/unodc/en/press/releases/2019/January/human-trafficking-a-tool-for-armed-groups-to-finance-activities--boost-recruitment_-unodc-report.html adresinden alındı
- UNODC. (2018, 01 01). https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/glosom/GLOSOM_2018_web_small.pdf adresinden alındı
- UNODC. (2019, 01 01). 01 07, 2021 tarihinde <https://www.unodc.org/e4j/en/tip-and-som/module-3/key-issues/financial-investigations.html> adresinden alındı
- UNODC. (2021, 01 01). 01 03, 2021 tarihinde <https://www.unodc.org/toc/en/crimes/migrant-smuggling.html> adresinden alındı
- US Senate. (2001, 10 14). *The Subcommittee on Security and International Trade and Finance*. 01 11, 2021 tarihinde <https://www.govinfo.gov/content/pkg/CHRG-107shrg81714/html/CHRG-107shrg81714.htm> adresinden alındı
- USDOS. (2019, 03 01). *US Department of State: 2019 Trafficking in Persons Report: Iraq*. 01 11, 2021 tarihinde <https://www.ecoi.net/en/document/2010829.html> adresinden alındı
- Wach, E. (2013). Learning About Qualitative Document Analysis. *IDC Practice Papers*, 1-9.
- Yaycı, C. (2019). Irak'ta Yaşanan Savaşlarve Türkiye'ye Etkileri. *Güvenlik Stratejileri*, 15(30), 331-352.

Zhang, S., & Chin, K. L. (2002). *The Characteristics Of Chinese Human Smugglers-A Cross National Study*. San Diego: United States Department of Justice Office of Justice Programs National Institute of Justice.

Zhang, S., & Chin, K. L. (2006). Enter the Dragon: Inside Chinese Human Smuggling Organizations. *Criminology*, 737-767.